

Юрій Якименко,

мол. наук. співроб., Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

СОЦІАЛЬНІ МЕДІА ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Стаття присвячена методичним аспектам побудови системи об'єктивного оцінювання інформації соціальних мереж у процесі дослідження проблем регіонального розвитку, впливу інформації соціальних мереж на окремих індивідуумів і соціальні групи, ролі у цих процесах інформаційно-аналітичних підрозділів бібліотек.

Ключові слова: соціальні мережі, соціальні рухи, громадська думка, регіональний розвиток.

Соціальні мережі стрімко трансформувалися в один з найважливіших комунікаційних інструментів сьогодення та стали новою формою повноцінних мас-медіа.

Один з найважливіших аспектів розвитку соціальних медіа, який більшість дослідників мусить констатувати, – темпи цього процесу сьогодні настільки швидкі, що часто випереджають відповідні наукові дослідження. Тож для того аби вивчення соціальних медіа було ефективним, науковці особливу увагу повинні приділяти широким узагальненням щодо довготермінових перспектив їхнього розвитку.

Дослідники, які в середині 50-х років ХХ ст. уперше ввели до наукового обігу поняття «соціальні мережі», позначаючи ним суспільні структури, навряд чи уявляли, що півстоліття потому ця ідея буде реалізована та розвинута на цілком іншому технічному рівні, коли завдяки розвитку інформаційних технологій передумови до створення принципово нових форм комунікацій між людьми та суспільними групами отримали можливість свого втілення у суспільне життя.

Глобалізаційні процеси та підвищення мобільності населення потребували створення нових каналів для зв'язку та координації дій. Відповіддю на ці запити став стрімкий розвиток персональних комп'ютерів (ПК) та мережі Інтернет – головних технічних передумов появи соціальних мереж у сучасному вигляді. Розвиток соціальних мереж, як підкреслюють

дослідники, визначив значну трансформацію суспільної свідомості та навіть механізмів мислення людей [1].

Нині функціонування соціальних мереж стало невід'ємною складовою політичного процесу майже у всьому світі, значною мірою вплинувши на сучасну політичну культуру загалом.

Інтенсифікація інформаційних обмінів у суспільстві потребує створення та вдосконалення надійних і загальнодоступних засобів суспільної комунікації. Система таких комунікацій, являючи собою інфраструктуру інформаційних обмінів у рамках національного інформаційного простору, потребує підтримки та регулювання національними організаційно-правовими та техніко-технологічними засобами з боку держави. Ефективність такого регулювання прямо залежить від розуміння специфіки функціонування цієї системи. Соціальні ж мережі стають дедалі більш значущою її складовою, тож увага дослідників до цієї тематики виглядає своєчасною.

Особливості використання бібліотечними установами можливостей соцмереж як інноваційної основи для підвищення рівня задоволення інформаційних запитів користувачів, просування власних продуктів і послуг привертає увагу багатьох бібліотекознавців.

Серед дослідників, які останнім часом зосереджували увагу на різних аспектах означеної проблеми, зокрема на використанні соцмереж бібліотечними підрозділами з метою рекламування своїх продуктів, – Г. Булахова [2]; особливостях поширення інформаційно-аналітичних продуктів бібліотек за допомогою соціальних мереж, питаннях інформаційної безпеки – Н. Вітушко [3], А. Вітушко [4], Л. Чернявська [5] та ін. При цьому швидкі темпи розвитку та трансформації мережевих технологій та самої інтернет-спільноти ставлять перед науковцями нові питання стосовно особливостей їхнього суспільного функціонування, тим більше що ця в недалекому минулому віртуальна спільнота сьогодні дедалі частіше демонструє волю та можливості до реальних суспільно-політичних дій. Це співтовариство, як зазначає В. Горовий, набуває «...самоусвідомлення, відчуття реальної сили, реальних можливостей впливу на владу... Це співтовариство вже сьогодні може мобілізуватися без особливої трудовозатратної, тривалої підготовки, використовувати будь-який сприятливий привід для організованого виступу» [6, с. 76].

Саме розвиток альтернативних засобів комунікації, зокрема соціальних мереж і блогосфери, дає новий поштовх подальшому розвитку суспільних рухів різноманітної спрямованості.

Як підкреслюється у статті, опублікованій в *American Behavioural Scientist*, користування соціальними мережами перебуває у прямому зв'язку з рівнем політичної активності людини, особливо серед молоді. Дослідження демонструють, що чим активніша людина в соціальних мережах, тим більш імовірно вона братиме участь у акціях протесту, демонструючи активну політичну позицію.

Таким чином, дослідження останніх років чітко показують зв'язок між соціальними мережами та мобілізацією протестувальників [7].

Водночас, як констатують, наприклад, автори звіту «Соціальні зміни та мережеве співтовариство Росії» (*Social Change and the Russian Network Society*), редактор порталу *Global Voices* Г. Асмолов і глава організації «Інтерньюс» Д. Макледер, зростаюча популярність соціальних мереж на медіа-ринку сприяє активному розвитку традиційних ЗМІ і громадянського суспільства, а зростаюча кількість блогерів та інтернет-користувачів стимулюють державні інституції до більш оперативного виконання своїх функцій відповідно до законодавчих норм [8].

Блогосфера та соціальні мережі, будучи доступними й поширеними, поєднують пересічних громадян сучасного суспільства і є своєрідним барометром суспільних відносин. З огляду на це соціальні мережі варто сприймати як один з важливих інструментів дослідження суспільних проблем.

Потенціал цього інструменту визначається насамперед тим, що соціальні мережі – не просто нова форма ЗМІ або форма пошуку та фільтрації контенту, а це нова форма масової та публічної комунікації, головна особливість якої – інтерактивність (на відміну від інших форм масової та публічної комунікації, ролі адресата та адресанта доступні кожному з учасників комунікації). Ефективність використання соціальних мереж і перспективність подальшого розвитку цієї форми суспільної комунікації підтверджується як її активною інтеграцією до загальної системи політичних комунікацій (соціальні мережі використовуються органами влади, політичними партіями, громадськими організаціями, окремими соціальними активістами тощо), так і використанням їх у економічній сфері (автоматизація менеджменту тощо).

Зрозуміло, що перспективи розвитку нових комунікаційних засобів інформаційної епохи перебувають у тісному взаємозв'язку з економічними процесами, глобалізованим індустріальним виробництвом і відповідною політичною практикою як визначальним чинником творення «портрета»

сучасного суспільства. Проте цей зв'язок виявляється не так у використанні Мережі в комерційних цілях, як у тому, що соціальні мережі стають засобом зворотного зв'язку між владою й суспільством, яке з розвитком комунікаційних мереж отримує додаткові важелі впливу на перебіг політичних та економічних процесів.

Щоб проілюструвати важливість соціальних мереж у системі політичних комунікацій достатньо відзначити, що сьогодні публікація на особистій сторінці політика або державного чиновника сприймається суспільством як його офіційна заява та служить основою для подальшої трансляції традиційними ЗМІ.

Для інформаційно-аналітичних підрозділів бібліотек соціальні медіа стають інструментом, що дає змогу при належному підході до аналізу та фільтрації поширюваної ними інформації робити достовірні висновки та узагальнення щодо найрізноманітніших аспектів суспільного життя, нейтралізуючи спекулятивні та відверто пропагандистські сторони медіа-контенту.

При цьому варто мати на увазі, що, як наголошують окремі дослідники, «в Україні потреби соціуму – це не лише якісний контент і правдива інформація. Це також творення єдиної інформаційної платформи – простору перетину, а отже, об'єднання й організації всіх суб'єктів суспільних змін» [9].

Прикладом використання соціальних медіа в інформаційно-аналітичній діяльності бібліотечних підрозділів можуть служити, зокрема, дослідження особливостей регіонального розвитку, які стали одним з важливих напрямів діяльності СІАЗ НБУВ.

Суспільна актуалізація відповідної проблематики, обумовлена політичними подіями останніх років в Україні, робить ці дослідження особливо цінними для подальшого розвитку національного інформаційного простору.

Прикладом дослідження контенту соціальних медіа у співставленні з висвітленням аналогічних тем традиційними ЗМІ для аналізу та прогнозування перебігу суспільно-політичних та економічних процесів у регіонах став, зокрема, ряд аналітичних матеріалів, підготовлених підрозділом.

Серед них – статті, присвячені оцінюванню розвитку сепаратистських тенденцій у Закарпатті (на прикладі русинського руху) [10]; матеріали про кримськотатарський рух як фактор впливу на перебіг українсько-російського конфлікту [11]; висвітлення подій, пов'язаних із соціальним

протестним рухом і зростанням терористичної активності в Одеській та Харківській областях [12, 13]; оцінка соціально-політичної ситуації у Миколаївській та Херсонській областях [14] тощо.

Усебічний регулярний аналіз проблем регіонального розвитку – важливий чинник адекватної оцінки перспектив політичної стабілізації в країні, і соціальні медіа у таких дослідженнях постають як унікальний інструмент, що дає змогу дослідникові наблизитися до розуміння найактуальніших суспільних викликів, дійсного стану речей у політиці, економіці та соціальній сферах, оминаючи спокусу заглиблення у вторинні – маніпулятивні, пропагандистські – аспекти впливу ЗМІ на суспільну свідомість. Водночас об'єктивний аналіз ситуації у країні потребує вивчення саме таких аспектів функціонування соціальних медіа, оскільки головне завдання більшості з них – саме формування громадської думки через своєрідну суспільну міфотворчість.

З огляду на це, актуальними виглядають дослідження, присвячені впливу найбільш резонансних суспільних і політичних подій на онлайн-комунікацію. Для України більшість таких подій останнього часу прямо чи опосередковано пов'язані з військовим конфліктом на Сході та перебігом інформаційної війни, тож увагу дослідників соціальних мереж привертають проблеми їх відображення у суспільній думці та регіональні аспекти такого відображення.

Дослідження впливу війни на Донбасі на онлайн-комунікацію користувачів соціальних мереж, зокрема, дає змогу сформуванню уявлення про рівень згуртованості суспільства, динаміку подолання етнолінгвістичних і політичних суперечностей між представниками різних спільнот, перспективи подальшої трансформації суспільної думки зі значущих проблем сьогодення.

Для того щоб дати відповіді на запитання, як відрізняються погляди на ті чи інші актуальні суспільні проблеми в різних регіонах країни, як регіональні, етнолінгвістичні та політичні аспекти впливають на політичну згуртованість суспільства, чи може, наприклад, узагалі війна служити фактором і каталізатором державотворення, дослідники мають змогу використовувати дані про межрегіональну структуру обміну думками в Інтернеті на політично значущі теми.

Про механізм подібних досліджень ідеться, зокрема, у статті Д. Дуванової та А. Нікольсько-Ржевського «Розділяй думки і завойовуй територію: як війна на Донбасі розколює націю».

За допомогою пошуку за ключовим словом для політично значущих тем дослідники визначають коло громадських спільнот (дискусійних груп) в одній або кількох соціальних мережах, виділяють певну кількість записів на стіні користувачів і коментарів, пов'язаних з висвітленням відповідних питань. Використовуючи налаштування дати та часового поясу, а також місце проживання, яке зазвичай зазначене в мережевому профілі користувача, можна побудувати панель щоденних спостережень у межах певного регіону, що дає змогу спостерігати зміни як у обсязі мережевого спілкування, так і в рівні міжрегіональної фрагментації та поляризації. Дослідники доповнили дані, отримані із соцмереж, даними про кількість військових втрат по областях, отриманими з джерел в Інтернеті, а також соціально-економічними показниками областей України.

За допомогою серії статистичних моделей з ефектом фіксованого часу дослідники виявили, що повідомлення про загиблих сприяло підвищенню онлайн-активності, про це говорить кількість коментарів. При цьому, відзначають вони, позитивний ефект триває не менше тижня і зберігається при скороченні спостережень до періоду після початку протестів на Майдані.

Хоча новини про військові втрати супроводжувалися зростанням онлайн-активності по всій країні загалом, регіональний аналіз (у розрізі областей) показав, що в західних і центральних областях користувачі більше співчували втратам інших областей, тоді як онлайн-активність користувачів «ВКонтакте» з Півдня та Сходу України підвищувалася при обговоренні втрат, які понесли їхні рідні регіони.

«Ці висновки узгоджуються з нещодавнім експериментальним дослідженням М. Бауера, А. Кассара, Д. Хітілової та Дж. Генріха, які виявили, що досвід війни зміцнює внутрішньогрупові інтереси, але зменшує довіру до чужоземців. Інформація про військові втрати у конкретних областях може послужити зміцненню регіональної ідентичності, підвищити почуття належності до вузької групи та спровокувати відчуження щодо «інших»», – констатують автори [15].

Таким чином, висновки про те, що інформація про рівень військових втрат не має значного впливу на рівень згуртованості користувачів соцмереж та не може розглядатися об'єднуючий фактор для представників Сходу та Заходу країни, можуть служити основою для прогнозів щодо впливу на мережеву спільноту іншого кола питань, не пов'язаних безпосередньо з військовими діями та інформаційною війною. Дослідники, допус-

каючи, що в сфері спілкування в соціальних мережах війна не згуртує українських користувачів (зокрема, мережі «ВКонтакте»), підкреслюють, що актуальність інформаційних приводів та активність їх висвітлення у мас-медіа у цілому сприяє активності онлайн-користувачів, однак часто це стосується саме регіональної, а не загальнонаціональної комунікації.

З огляду на це великого значення набуває дослідження контенту протилежних за ідеологічним забарвленням ресурсів, що в результаті й дає можливість науковцям робити висновки якщо і не 100-відсотково об'єктивні, то хоча б наближені до реальності. Прикладом такого підходу й можуть служити публікації СІАЗ, присвячені проблемам регіонального розвитку, а ознакою його ефективності – утілення у життя прогнозів, які дають його співробітники.

Здійснення моніторингу інформації сторінок у соціальних мережах з певної проблематики потребує від дослідника використання методології, що відповідає конкретному завданню, і часто може розглядатися як універсальна лише в загальних рисах. Також важливим у цьому контексті постає розуміння специфіки різних соціальних мереж, особливостей творення контенту конкретних сторінок і спільнот. Часто ця специфіка не є очевидною, тому для її адекватного сприйняття та відображення досліднику корисно бути активним користувачем соцмереж, уміти виділяти необхідний для відповідного дослідження сегмент мережевої спільноти, окреслювати коло публічних сторінок і груп, моніторингу контенту яких потребує поставлене завдання.

Однією з важливих форм дослідження суспільної думки з певних проблем та інформаційних приводів є аналіз коментарів користувачів до матеріалів, розміщених на сторінках ЗМІ у соцмережах. Це дає змогу отримати уявлення про актуальність інформаційного приводу та особливості сприйняття проблеми представниками різних соціальних, політичних і регіональних спільнот. При цьому досліднику варто мати на увазі, що навіть незначний інформаційний привід може стати каталізатором активного обговорення учасниками спільноти, що стосуватиметься більш широкого кола проблем і вказуватиме напрями подальших узагальнень.

У загальних рисах це можна проілюструвати таким прикладом. Видання «Вести» на своїй сторінці в мережі «ВКонтакте» повідомляє: «В Закарпаттьє из-за селевых потоков смыло дорогу на Дрогобрат. Туристам пришлось пробираться пешком, а многие из них опоздали на поезд. Другие просто вынуждены были остаться в отелях» (http://vk.com/wall-52233542_438668).

Обговорення цієї новини викликає не дуже активну дискусію, але тези, які озвучують її учасники, дають змогу робити висновки та узагальнення щодо значно ширшого кола питань, ніж це передбачає інформаційний привід.

Так, користувач Александр Р. пише: «Попилили весь лес, вывезли в Польшу за валюту, а теперь жалуется. Что же вы склон не укрепляете? Что же вы исследованиями не занимаетесь. Это же ваш дом, или опять Путин виноват?». Йому відповідає Максим В.: «Опосредовано виноват. Знаешь такого Медведчука? Знаешь, кем он приходится Путину? Знаешь, чем Медведчук занимался на Закарпатье? Тем, что ты уже озвучил». Таким чином питання екології логічно набувають політичного змісту. Прикладом того, як інші коментатори включають інформацію про конкретну екологічну проблему в більш широкий суспільний контекст, є і політично провокативний коментар користувача Lubov I.: «А раньше, когда случались такие природные явления, Донбасс... оказывал помощь западной Украине, а они теперь пришли нас убивать. Какие люди добрые». Як видно зі змісту коментаря та даних особистої сторінки користувача, у цьому випадку коментатор представляє Донецьк. Зрозуміло, що озвучені думки у тому чи іншому вигляді поділяються певною частиною українського суспільства, і досліджуючи мережевий «портрет» коментаторів, виходячи з даних, розміщених на їхніх персональних сторінках, можна отримати уявлення про особливості сприйняття соціально-політичних реалій країни у різних регіонах, різними суспільними та віковими групами.

Коментар Lubov I. сподобався кільком користувачам, серед яких і коментатор Александр Р. із Запоріжжя, 1982 року народження. Сторінки, на які підписаний користувач, дають змогу робити попередні висновки щодо його політичної та громадянської позиції, культурних вподобань тощо. Бачимо, наприклад, що, крім видання «Вести», Александр Р. підписаний на сторінку «Антимайдан», політичний журнал «США – Агрессор» тощо. З огляду на те що головний акцент нашого дослідження робитиметься на регіональній специфіці відображення соціально-політичних проблем у соціальних медіа, звернемо увагу на публічні сторінки, що стосуються Запоріжжя – міста, яке представляє коментатор (насамперед нас цікавлять сторінки з відносно широкою аудиторією). Це, у нашому випадку, «В городе Запорожье» (<http://vk.com/public60177452>) (близько 10 тис. підписників) «Типичное Адекватное Запорожье» (<http://vk.com/trazp>) (близько 23 тис. підписників), «Атипичное Запорожье» (<http://vk.com/zp1770>) (близько 10 тис. підписників). Аналіз контенту цих сторінок

і коментарів користувачів дає змогу дослідникові робити певні висновки щодо досліджуваних проблем.

Характерно, що інші користувачі, які погодилися з коментарем Lubov I., також є представниками Півдня та Сходу країни. Узагальнюючи особливості мережевих «портретів» окремих користувачів, виділених не випадковим чином, а виходячи зі спільних їхніх особливостей, дослідник має змогу наблизитися до висновків щодо реального «портрета» сучасного суспільства у всьому його різноманітті.

Таким чином, інформаційний привід, що стосувався на перший погляд суто екологічних проблем окремого регіону, органічно (або ж, навпаки, маніпулятивно) вбудовується у загальну картину суспільного буття всієї країни, ставлячи перед дослідником нові, незавжди очікувані проблеми.

Ситуація навколо найбільш гострих та актуальних проблем регіонального розвитку через специфіку такої форми соціальної комунікації, як соціальні мережі, відображається у них часто з рівнем об'єктивності, якого не можуть досягти традиційні ЗМІ, саме через замученість до її відображення самих безпосередніх учасників суспільних процесів, що мають можливість до трансляції різних поглядів і точок зору.

Показовим та актуальним прикладом цього є відображення у соціальних медіа проблеми незаконного видобутку бурштину в Україні, зокрема на Рівненщині. ЗМІ повідомляють, що в рівненських лісах створено фактично «державу в державі» – так звана «Бурштинова республіка» стала сьогодні глобальною українською проблемою, що має згубні екологічні наслідки та створює «регіон беззаконня всередині країни».

Незважаючи на високий рівень уваги до цієї проблеми з боку традиційних ЗМІ, саме соціальні мережі дають досліднику більш повний та різносторонній матеріал для аналізу цього явища.

Так, згадана проблема періодично висвітлюється, зокрема, у матеріалах публічної сторінки «Типове Рівне» (http://vk.com/tipove_rv) (понад 100 тис. підписників), на якій з'являються репости зі сторінки «Клондайк» (<http://vk.com/amber.amber>) (близько 40 тис. підписників), що повністю присвячена діяльності шукачів бурштину. Аналіз контенту цієї сторінки та коментарів користувачів дає змогу отримати всебічну інформацію як про технічні особливості роботи «старателів», так і про своєрідну культуру, яка формується у цьому середовищі. Базуючись на цьому, часто унікальному, матеріалі, дослідник має змогу більш об'єктивно оцінити масштаби явища, шляхи його трансформації та ефективність дій держави,

яка намагається взяти під контроль незаконний видобуток бурштину. При цьому варто зазначити, що часто навіть такий контент сторінки «Клондайк», як, наприклад, вірші «старателів» і коментарі до них, може дати досліднику більше матеріалу для відображення дійсного стану справ у «Бурштиновій республіці», ніж статті традиційних ЗМІ та офіційні заяви чиновників з цього приводу. Таким чином, подібні сторінки соціальних мереж служать багатим джерелом матеріалу для дослідників найрізноманітнішого профілю.

Для повноти картини варто привести текст вірша шукачів бурштину, який лаконічно, стисло та достатньо вичерпно описує проблему:

Витяг серце з мерседеса,
І поставив на колеса.
Потім помпу приліпив,
Щоб гібрид оцей служив.
Щоб давав під тиском воду
Й пробивав земну породу.
Щоб в підхватку попливли
Дорогі шматки смоли.
За які поліський люд
І живе й існує тут.
Хоч це трохи й аморально,
По закону нелегально,
Та невже в нестачі жити,
І по золоті ходити?
Хай пляшки по 5 (\$) приймають,
Люди миттю позбирають.
Чи обгортки ті барвисті,
Всі узбіччя будуть чисті.
Те що дорого «скупляють»,
Люди те і добувають.
На янтар ціна велика.
От він й вабить чоловіка.
Щоб й йомо якось прожити.

Тож тут мили, миють й будуть мити (http://vk.com/wall-72033818_8373).

Цей вірш сподобався більше ніж 2300 користувачам. За необхідності цю аудиторію можна досліджувати більш детально.

Додамо, що загальний характер публікацій на сторінці «Клондайк»

(враховуючи перебіг останніх подій навколо видобутку бурштину) показує, що масштаби та наслідки проблеми можуть виявитися несподіванкою для влади при спробі її розв'язання. «Нехай наша...ненаситна влада постоїть у стороні. Земля, де є бурштин, то земля народна, і народ сам вирішує, копати йому чи ні. А саджати нікого не треба – це не допоможе. Усіх не пересаджаєш. Старателям треба створити свою невеличку народну армію, яка б при нагоді могла дати відсіч Нацгвардії і захистити бурштинову землю для подальшого видобутку бурштину», – говориться в одній з публікацій на сторінці (http://vk.com/wall-72033818_8215).

Отже, вивчення контенту соціальних медіа з відповідної проблематики та узагальнення особливостей його формування сприятиме створенню адекватної інформаційної моделі регіонального розвитку, що актуально з огляду на процес реалізації реформи децентралізації та розбудови територіальних громад. Ці громади в результаті добровільного об'єднання будуть здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Інформаційний супровід цих процесів здебільшого визначатиметься інформаційно-аналітичною діяльністю відповідних бібліотечних підрозділів – як об'єктивних і незаангажованих учасників творення національного інформаційного простору.

З огляду на це перед бібліотечними структурами актуалізується завдання з дослідження контенту соціальних мереж, подальшого вивчення можливостей його використання у своїй інформаційно-аналітичній діяльності для підвищення якості своїх інформаційних продуктів. Для дослідника має велике значення можливість оперативного та безпосереднього оцінювання тенденцій трансформації громадської думки з актуальних соціально-політичних та економічних питань, що, зокрема, виражені в коментарях користувачів, які відображають світоглядні особливості різних соціальних груп. Розв'язання проблеми адекватності та повноти відображення особливостей суспільної свідомості у зв'язку з політичною практикою певного історичного періоду тісно пов'язане з необхідністю багатостороннього соціологічного оцінювання складу мережевої спільноти. З іншого боку, дослідження контингенту соціальних

мереж дасть змогу окреслити перспективні напрями розвитку інформаційно-аналітичних продуктів бібліотеки відповідно до сучасного попиту, інформаційних та інтерпретаційних потреб користувачів соціальних мереж. Крім того, опанування бібліотеками технологій мережевої комунікації сприятиме інтегруванню вже наявного бібліотечного ресурсу до комунікативного простору, що слугуватиме наповненню його науковою інформацією.

Література

1. Связанные одной соцсетью [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://rabkor.ru/columns/debates/2015/08/20/connected-by-one-social-network/>. – Загл. с экрана.

2. Булахова Г. Бібліотеки в соціальних мережах та блогосфері як засіб рекламування / Г. Булахова // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. – Київ, 2013. – Вип. 35. – С. 146–151.

3. Вітушко Н. Поширення інформаційно-аналітичних продуктів бібліотек за допомогою соціальних мереж / Н. Вітушко // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. – Київ, 2013. – Вип. 35. – С. 196–202.

4. Вітушко А. Діяльність бібліотек у соціальних мережах: проблеми інформаційної безпеки / Н. Вітушко // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. – Київ, 2013. – Вип. 35. – С. 213–220.

5. Чернявська Л. Представлення бібліотек у блогах та соціальних мережах як фактор покращення комунікації у віртуальному середовищі / Л. Чернявська // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. – Київ, 2013. – Вип. 35. – С. 152–164.

6. Горовий В. М. ІТ-субкультури в структурі сучасного суспільства / В. М. Горовий. – Україна: події, факти, коментарі. – 2012. – № 5. – С. 74–81.

7. Науковий блог: як інтернет назавжди змінив протест [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://www.bbc.com/ukrainian/blogs/2015/12/151222_protest_change_blog_or. – Назва з екрана.

8. Сетевое сообщество Рунета становится все более влиятельным [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.voanews.com/russian/>

news/russia/russian-socialnetworks-2011-09-20-130229573.html. – Загл. с екрана.

9. *Бень Б.* Суспільне мовлення як простір для розвитку [Електронний ресурс] / Б. Бень. – Режим доступу: http://life.pravda.com.ua/columns/2015/03/22/190719/view_print/. – Назва з екрана.

10. *Якименко Ю.* Сепаратистские тенденции в Закарпатье в оценках СМИ [Электронный ресурс] / Ю. Якименко // Резонанс. – 2014. – № 75. – Режим доступа: <http://nbuviar.gov.ua/images/rezonans/2014/rez75.pdf>. – Загл. с екрана.

11. *Якименко Ю.* Крымскотатарское движение как фактор влияния на ход украино-российского конфликта в оценках СМИ [Электронный ресурс] / Ю. Якименко // Резонанс. – 2014. – № 89. – Режим доступа: <http://nbuviar.gov.ua/images/rezonans/2014/rez89.pdf>. – Загл. с екрана.

12. *Якименко Ю.* Рост террористической активности и социального протестного движения в Одессе. Перспективы стабилизации ситуации в регионе [Электронный ресурс] // Резонанс. – 2015. – № 4. – Режим доступа: <http://nbuviar.gov.ua/images/rezonans/2015/rez4.pdf>. – Загл. с екрана.

13. *Якименко Ю.* Ход антитеррористических мероприятий в Харьковской области в оценках СМИ [Электронный ресурс] / Ю. Якименко // Резонанс. – 2015. – № 11. – Режим доступа: <http://nbuviar.gov.ua/images/rezonans/2015/rez11.pdf>. – Загл. с екрана.

14. *Якименко Ю.* Ситуация в Одесской, Николаевской и Херсонской областях в оценках прессы [Электронный ресурс] / Ю. Якименко // Резонанс. – 2014. – № 30. – Режим доступа: <http://nbuviar.gov.ua/images/rezonans/2014/rez30.pdf>. – Загл. с екрана.

15. *Дуванова Д.* Розділяй думки і завойовуй територію: як війна на Донбасі розколює націю [Електронний ресурс] / Д. Дуванова, А. Нікольсько-Ржевський. – Режим доступу: http://voxukraine.org/2015/08/10/yak-viynapna-donbasi-rozyednuye-natsiyu_ukr/. – Назва з екрана.

References

1. Svjazannye odnoj socsetju [Connected by one social network]. *rabkor.ru*. Retrieved from <http://rabkor.ru/columns/debates/2015/08/20/connected-by-one-social-network/> [in Russian].

2. Bulakhova, H. (2013). Biblioteky v sotsialnykh merezhakh ta blohosferi yak zasib reklamuvannia [Libraries in the blogosphere and social networks for

advertising]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 35, pp. 146–151. Kyiv [in Ukrainian].

3. Vitushko, N. (2013). Shyrennia informatsiino-analitychnykh produktiv bibliotek za dopomohoiu sotsialnykh merezh [Dissemination of information-analytical library products through social networks]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 35. pp.196–202. Kyiv [in Ukrainian].

4. Vitushko, A. (2013). Diialnist bibliotek u sotsialnykh merezhakh: problemy informatsiinoi bezpeky [Activities of libraries in social networks: information security issues]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 35. pp. 213–220. Kyiv [in Ukrainian].

5. Cherniavska, L. (2013). Predstavlennia bibliotek u blohakh ta sotsialnykh merezhakh yak faktor pokrashchennia komunikatsii u virtualnomu seredovyshti [Representing libraries in blogs and social networks as a factor in improving communication in a virtual environment]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 35. pp. 152–164. Kyiv [in Ukrainian].

6. Horovyi, V. M. (2012). IT-subkultury v strukturі suchasnoho suspilstva [IT-subcultures in the structure of modern society]. *Ukraina: podii, fakty, komentari – Ukraine: events, facts, comments*, no. 5? pp. 74–81. [in Ukrainian].

7. Naukovyi bloh: yak internet nazavzhdy zminyv protest [Science Blog: How the Internet has changed forever protest]. Retrieved from http://www.bbc.com/ukrainian/blogs/2015/12/151222_protest_change_blog_or [in Ukrainian].

8. Setevoe soobshhestvo Runeta stanovitsja vse bolem vlijatel'nyim [Network Runet community is becoming more influential]. Retrieved from <http://www.voanews.com/russian/news/russia/russian-socialnetworks-2011-09-20-130229573.html> [in Russian].

9. Ben, B. Suspilne movlennia yak prostir dlia rozvytku [Public service broadcasting as a space for development]. Retrieved from http://life.pravda.com.ua/columns/2015/03/22/190719/view_print/ [in Ukrainian].

10. Yakymenko, Iu. (2014). Separatistskie tendencii v Zakarpat'є v ocnkah SMI [Separatist tendencies in Transcarpathia in the media estimates]. *Rezonans – Resonance*, no. 75. Retrieved from <http://nbuviap.gov.ua/images/rezonans/2014/rez75.pdf> [in Russian].

11. Jakimenko, Ju. (2014). Krymskotatarskoe dvizhenie kak faktor vlijanija na hod ukraino-rossijskogo konflikta v ocenках SMI [Crimean Tatar movement as a factor of influence on the course of the Ukrainian-Russian conflict in the media estimates]. *Rezonans – Resonance*, no. 89. Retrieved from <http://nbuviap.gov.ua/images/rezonans/2014/rez89.pdf> [in Russian].

12. Jakimenko, Ju. (2015). Rost terroristicheskoj aktivnosti i social'nogo protestnogo dvizhenija v Odesse. Perspektivy stabilizacii situacii v regione [The growth of terrorist activity and the social protest movement in Odessa. Prospects for stabilization of the situation in the region]. *Rezonans – Resonance*, no. 4. Retrieved from <http://nbuviap.gov.ua/images/rezonans/2015/rez4.pdf> [in Russian].

13. Jakimenko, Ju. (2015). Hod antiterroristicheskikh meroprijatij v Har'kovskoj oblasti v ocenках SMI [Progress in anti-terrorist operations in the Kharkiv region in the media estimates]. *Rezonans – Resonance*, no. 11. Retrieved from <http://nbuviap.gov.ua/images/rezonans/2015/rez11.pdf> [in Russian].

14. Jakimenko, Ju. (2014). Situacija v Odesskoj, Nikolaevskoj i Hersonskoj oblastjakh v ocenках pressy [Situation in Odessa, Mykolayiv and Kherson regions in the press estimates]. *Rezonans – Resonance*, no. 30. Retrieved from <http://nbuviap.gov.ua/images/rezonans/2014/rez30.pdf> [in Russian].

15. Duvanova, D., & Nikolsko-Rzhevskiy, A. *Rozdiliai dumky i zavoiovui terytorii: yak viina na Donbasi rozkoliuie natsiiu* [Divide and conquer territory opinion: the war in Donbas splits nation]. Retrieved from http://voxukraine.org/2015/08/10/yak-viyna-na-donbasi-rozyednuye-natsiyu_ukr/ [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 03.06.2016.

Yurii Jakimenko,

Junior Research Associate, V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

Social Media as a Research Tool of Regional Development

The article deals with an aspects of building a system of objective evaluation of information from social networks in study of regional development issues; study of the effect of social networks content on individuals and social groups; role of information-analytical department of libraries in these processes. Named departments use social networks as a tool, that, appropriately approached to analysis and filtering of information disseminated by them, gives the ability to make reliable conclusions and generalizations about various aspects of social life, neutralizing speculative and promotional side of media content.

Keywords: social networks, social movements, public opinion, regional development.

Юрій Якименко,

мл. науч. сотр., Национальная библиотека Украины имени В. И. Вернадского

Социальные медиа как инструмент исследования

проблем регионального развития

Статья посвящена аспектам построения системы объективной оценки информации из социальных сетей в процессе исследования проблем регионального развития; изучению влияния контента социальных сетей на отдельных индивидов и социальные группы; роли в этих процессах информационно-аналитических отделов библиотек, для которых социальные сети становятся инструментом, дающим при соответствующем подходе к анализу и фильтрации распространяемой ими информации возможность делать достоверные выводы и обобщения относительно различных сторон общественной жизни, нейтрализуя спекулятивные и пропагандистские стороны медиа-контента.

Ключевые слова: социальные сети, социальные движения, общественное мнение, региональное развитие.